

Яўгенія Янішчыц

З ПАЭМЫ «ЯГАДНЫ ХУТАР»

Па гладкай шашы, па сцяжыне
Дарога вяртае дамоў.
На кожнай кудлатай хваіне
Птушыны распей галасоў.
Знаёмыя сэрцу мясціны:
Альшынаўка, Бор, Сватаўцы,
Пятроўка, Закуцце, Быліны,
Кажухава, Чудкі, Шаўцы...
Зрадніліся з назвамі ўласнымі,
Здружыліся людзі здавён,
Хоць многія (як несучасныя)
Змяняў мой палескі раён.
Хоць жэніцца ўсё-такі самі
Цяпер маладыя, ды — ах —
Як славіцца вёска сватамі
Да гэтай пары ў Сватаўцах!
Хоць моду бяруць з-за граніцы,
Ільняніну выціснуў шоўк,
Кажухава — самай сталіцы
Такі «адпячэ» кажушок!
І «лодачкі» ладныя-дробныя
Пашыюць з душою Шаўцы.
І песняй, такай непадробнаю,
Засвецяцца вёснаў вянцы.
Радзімкаю вёска світае
У краю майго на плячы
І босую сцежку трymае
У Здораўна і ў Лахачы.
Бягучы сувязныя антэны
Ү раскрылены часам прасцяг.
Вялікія тут перамены
Збыліся на радасць жыцця.
У пушчы настойнай стрыножыць
Прыпар адурманкі жывой.
Хоць бабкі не часта варожаць,
Ды хаты прапахлі травой.
Трыпутнік трывогі падлечыць,
Үратуе званец ад бяды;
Сасмаглая кнігаўка ўкленчыць
Над срэбрам вячыстай вады.
Маленствам прасочацца краскі
У лёсу майго на мяжы.
І вынесе цётка закваскі
З дарожанькі рот асвяжыць.
Прыеду, нібы вінавата

Ўсміхнецца: «Камандзіроўка?
Ці так прыляцела на дзень?»
Ды з ёю і я у ахвоту
Пад сонцам сянцо варушу.
І куст арабіны ля плоту
Пад вечар загляне ў душу,
Частункамі краю Палесся
Надзейна накрыецца стол.
І ціхая, дзіўная песня
Ўзляціць пад высокую столь.

«Нядайна пад стол гэты пешкам...»

«Нядайна...» — маланкаю час.

Жанкі, ад пітва захмляеўши,
Самоту разгоняць ураз.

«А помніш, у школу хадзілі
За рэчку? Забаўны быў час...»

«Ці помніш Аўдзеева Дзіму?
Цяпер старшынёе у нас».

«А Волька, што з горам — дзесяты,
У Мінску. Забыла на дом.
І хоць бы Матрунцы — да свята...
Сустрэнеш яе — прысаром».

«А гэты, што з Ведрына, лысы,
Ну як жа яго?! Шныпаркоў!
Адбіў у Валодзькі Марысю.
І трэба ж: любоў без зубоў!»

«Не Гэля — мужык у спадніцы,
Пілуе сама круглякі».

«А чулі: Казла з Асаўніцы
Заштрапілі за шчупакі».

«Вядома, глушыў, як шалёны.
А сквапнасць не ведае меж».

«На кніжцы, відаць, паўмільёна!»

«Прыслалі загадчыцу клуба,
Дзяўчына нішто. Ды дыміць.
Ох, модачка на цыгарэты,
Куды ж яна дзевак звяла...»

Штабечуць да поўні кабеты,—
Сумленне й трывалась сяла.

ЛІСТ АД МАМЫ

«Дзень добры, маё дзіцятка. Надоечы брала каня. З тых пор, як схавалі мы бацьку, лагоднейшым стаў старшыня. Дзякую богу, здарова. Грошай болей не шлі. Малако — ад сваёй каровы. Сала ёсць. Нашто мне рублі. Ёсць нейкая пенсія. Хопіць. Адной, колькі тое яды!

Унучак жа — слайны хлопец, няма з ім ніякай бяды. Цалюткімі днямі — босы, паправіўся, загарэў. Глядзіш, і дзяцюк пад восені. Трэба паправіць хлеў. Шыферу заказала цэлых дзвесце лістоў. Яшчэ табе не сказала, што будзе многа грыбоў. Дажджы зачасцілі на шчасце, ідуць ужо дзён са пяць. Пасылаю рэцэнт. Цётка Насця прасіла лякарства дастаць. Мучыцца ўжо з паўгода, чаго — а бяды чакай. Пайшла ў нас такая мода: выпішуць, а купіць — дзе хочаш купляй. Пастарайся, калі магчыма, дастань, калі можна дзе. Надта ж дрэнна ў яе з вачымі, засланяе ёй божы дзень. За мяне не хвалюйся. Як бачыла. Працы ж — хоць рук на аршын. Ды як жа яшчэ іначай!

Цалуема моцна. Пішы».

ЛІСТ АД СТРЫЕЧНАГА БРАТА

«Прывітанне палескае, Жэні! Дзякую, ліст атрымаў! А тут турбуе маё пала-
жэнне: работа сезонная, чорт бы пабраў. Надумаўся куды-небудзь з'ехаць, пры-
строіцца больш цікавей. Не думай, што я гэта — смехам. Усе мы — з людзей.
Таму хочацца неяк па-людску і працаўцаць, і жыць. Праўда, не ўгавару Маруську,
байца нажытае збыць. А тут яшчэ такая халера: карову ўчора збіў грузавік. Вось
табе снедай, вось і вячэртай. Шафёр жа, сабака, знік. Шукай, як кажуць, у полі
ветру, ды грошыкі зноў рыхтуй. Па тэлебачанні кажуць — паветра чысцейшае
тут. Але надыхаўся, баста, думаю ірвануць. Памерла Ну прэзэва Наста, вокны забі-
лі. А хату, відаць, прададуць. Адпраўляем Стасіка ў школу за пяць кіламетраў у
першы клас. Маруська круціцца, што вавёрка ў коле. Ды што паробіш, такі ўжо
час. Думаю, з'ехаць куды да зімы. Адпісвай. Усяго найлепшага.

Мы».

З ЛІСТА АД МАМЫ

«...дома ўсё па-ранейшаму, па-старому. Працы хапае, пакуль буду жыць.
Цяжка, канешне, у хаце адному. Дзякую Паўлу, памог дзялянку скасіць. Быў бы
ў кума ў сям'і парадак — наўрад ці касіў бы ён мне цэлы дзень. Паўліха п'е, дом
без прыгляду. Мала цяптер бескарысных людзей.

Аксеня нешта сцелецца лістам, казала, што Сцёпа аддае мне фурманку дроў.
Тры дні сядзелі ў нас фалькларысты, запісвалі — відаць, апошнія з галасоў. Наспя-
валі ім бабы. Аж сцены разносіла. А песні такія — хоць кармі салаўя. Гармонік
бацькаў аддала я Хвядосіку. Цяптер як зайграе — сама не свая. Прашу, болей глядзі
за сабою. Ведаю, адзінота — яна гняце. Назбрала табе дзівасілу і зверабою, а то
свеціцца ўся, як абраз у куце. Думай ўсё ж за сабою найперша, глядзі на свет гэты
больш весялей. Халера пабрала б гэтыя вершы, без іх мо была б у жыцці шчаслі-
вей. Мо я й не тое табе парадзіла, табе, канешне ж, лепей відаць. Учора заходзіў
Арцёмаў Уладзік, надумаўся ў горадзе жыткі шукаць. Стрыечная сястра Гэля
запрашае нас на вяселле. Нівесце ўсяго семнаццаць гадкоў, ды не чакае любоў.
Дзела не церпіць. І Гэля ў журбе. Казалі, што запрашэнне паслалі табе...»

З ЛІСТА ДЗЯДЗЬКІ АРЦЁМА

«...дзякую табе за «літоўку», самая, што патрэбна! Збіўся Уладзік мой з толку — гарадскога запрагнуў хлеба. А тут жа ў яго — і хата, сам ставіў сасновы зруб. Гоніца па зарплату. Заходзіў Адэльчын Якуб, нацаваў, відаць-такі. Божыўся, што ў горадзе ўсё ж лягчэй: адпрацеваў паложанае — і груз, як кажуць, з плячэй. Вядома, што са скацинай у вёсцы — яно цяжэй, распанелі, пся крэў. Як на карціне запрагнулі жызні. Хлеў, што і хата, патрабуе дагляду. Ды давай яму чисты аклад, давай яму, братка, пасаду! А дзе ж на ўсіх набрацца пасад. У школу хадзіў — каб вельмі, то ў яго не свяціўся талент. Спахапіўся, ды позна, шэльма, хутаранскі інцілігент! А як жа парваць адразу, садочак, гарод — пануй. Што скажаш на гэты казус? Заявіца — паталкуй...»

З ЛІСТА ДЗЯДЗЬКІ АРЦЁМА

«...Уладзіка не чакай, не прыедзе. Усё-такі ўгаманіўся, балбес. Хату куплялі суседзі. Спалохаўся. Інтарэс да горада ўпаў, шукаў прапіскі. Вядома, людзей там што мошкі. Надоечы дзялянку ў мяне яшчэ адну выsekлі. Пуста, бы ў хаце без міскі і ложкі. Прыйрос да яго, як кулак. Пякуся, шкада мне лесу. А я ж усё-такі як-ніяк — не супраць таго прагрэсу. Праўда, учора з'явіліся двое. З Баяркаў. Пару сосен хацелі зваліць. Ставілі, сабакі, чарку, хацелі старога купіць. Ды купіш мяне за кукіш, так я ім і сказаў. Пакуль на хвост не наступіш — нямала бывае праяў. Думаю, як будзем далей. Ды што гэта я заладзіў. Хутка ж не прачыню дзвярэй. Добра, што побач Уладзік. Жывецца добра. Пенсія і зарплата. Працую, значыць, хлеб жую недарма. Матцы тваёй накрылі шыферам хату. Ні дня, ні ночы гэтай людзіне няма. Шэсць дзесяткаў, а сіла — бытта й не страчана. Усё ёй патрэбна — і поле, і сенакос. Хварэла яна, пяць дзён была ў гарачцы. Прасіла, каб я табе не данёс. Не любіць яна ўпадаць у паніку. Закваска нашая, як відаць. Пайшоў на трактар унук Іванька. Паступаў, ды зрэзаўся. Цяперака хочуць усе паступаць. Нядзелью цэлую йшоў пралой, жыта ўбіраць было мука. На хрэсьбіны рыхтуюся зімой. Чакаема трэцяга ўнука...»

ЛІСТ АД МАМЫ

«Дзень добры, маё дзіцятка. Прабач, што затрымка з лістом, праца без канца і пачатку, на мне ж трymаецца дом. Хоць і на пенсіі ўжо, як быццам, а дзялянку ў калгасе бяру. Напрацуешся — лягчэй спіцца, веслей сустракаю зару.

Смех надоечы быў да зморы: Галенчын прымак чысціў гусей. Узяў у калгасе хлёркі, выкупаў, ляснулі ўсе. Цэлае стада прапала. Галенку за сэрца ўзяло. Фацэцій такіх цяперака мала, а тут рагоча ўсё сяло. Тры дні атаву зграбалі дзеду, быў бы бацька — было б лягчэй. У горад не кліч, не паеду, ні за якую чэсць.

Для горада трэба радзіцца. Куды ж мне ехаць, пражыўши ў вёсцы век. У мяне ж тут — свая зямліца, знаёмы кожны кусцік і чалавек. Ды ў цябе ж там не хорам-палацы, што патрэбна кожны дзень прыбіраць. А я ж адмалку прывыкла да працы, без працы руکі гудуць і баліць. Ці помніш, доню, Барбару з Гарэхава? Хата, што шклянка, агародчык і сад. Была прадала ўсё і ў горад паехала. Тры дні, як вярнулася ў вёску назад. Казала, што дзеци ў яе харошыя: «Мама, полежи, мама, поешь пирог». Ды ад лежні гэтай Барбары пагоршала. Цяпер увіхаецца на градзе, як змаладзеўши, дальбог. Зблажэла Агапка. Высахла, як свісцёлка. Відаць, нядоўга ўжо... а памерці — няма за кім. Прыйзджала ў госці Ігнатава Надзяя, рукі — спрэс у пярсцёнках. Як раныш — даражылі адным. А тут і Арцём занямог. Марцэля — дзень і нач над яго галавой. Можа, хоць на часок прыляцела б, як-ніяк — жалкаваў за табой.

Што параіць наконт адпачынку? Пачакае той морскі пляж. Покуль свеціцца перад вачыма — прыйзджай, маю радасць уваж. Покуль цепліцца дух у майм целе — прыйзджай да роднага дома.

Паклон табе ад цёткі Марцэлі і дзядзькі Арцёма».